

Handläggningen av ett s.k. barnavårdsärende; fråga bl.a. om delegation av rätten att fatta beslut om omedelbart omhändertagande med stöd av 6 § LVU

Bakgrund

AA och BB har tillsammans dottern CC, som är född 1991. Föräldrarna har gemensamt vårdnaden om CC.

I början av december 2006 kontaktade en kurator vid CC:s skola socialtjänsten i Härryda kommun för att göra en anmälan om oro för CC:s förhållanden med anledning av vissa uppgifter som CC hade lämnat till personal i skolan. Socialtjänsten inledde en utredning den 14 december 2006. En polisanmälan rörande det som hade kommit fram vid socialtjänstens kontakter med skolan gjordes den 18 december 2006.

AA anhölls den 12 februari och han blev häktad den 15 februari 2007. Den 13 mars 2007 försattes han på fri fot. Förundersökningen mot AA lades senare ned.

Samma dag som AA anhölls, dvs. den 12 februari 2007, beslutade DD, som är ordförande i Kommunstyrelsens sociala utskott i Härryda kommun att med stöd av 6 § LVU omedelbart omhändertar CC. Han förordnade därvid att CC skulle vara placerad på Lilla Torps akutenhet och förordnade med stöd av 14 § LVU att föräldrarna inte skulle ha något umgänge med CC. Han beslutade den 23 februari 2007 att omplacera CC till Skogsbrynet HVB AB.

Beslutet om omhändertagande av CC underställdes Länsrätten i Göteborg som fastställde beslutet den 26 februari 2007. Kommunstyrelsen ansökte därefter om att CC skulle beredas vård med stöd av LVU. Länsrätten avslog nämndens ansökan i en dom den 27 mars 2007 eftersom flickans behov av vård kunde tillgodoses på frivillig väg.

Anmälan

I en anmälan till JO klagade AA på hur socialtjänsten i Härryda kommun hade handlagt ärendet rörande CC. Han gjorde gällande bl.a. att handläggningen på flera punkter stred mot svensk lag och inte hade följt Socialstyrelsens ”rekommendationer”. AA anförde därvid bl.a. att socialtjänsten hade underlåtit att

underrätta honom om att en utredning inleddes, överskridit sina befogenheter när det gällde restriktioner i umgänget med CC och åsidosatt kommunens delegationsregler (JO:s dnr 4661-2007).

AA kom till JO in med flera kompletterande skrivelser. En del av den skriftväxling som rörde ett ”personligt ombud” för CC tillfördes ett särskilt ärende hos JO (JO:s dnr 2413-2008).

Utredning

JO inhämtade från socialtjänsten vissa handlingar i CC:s personakt, bl.a. beslutet om omedelbart omhändertagande och journalanteckningar m.m. JO inhämtade även en kopia av kommunstyrelsens delegationsordning. Vid en kontroll av kommunens hemsida framgick att DD var ersättare i kommunstyrelsen och ordförande i kommunstyrelsens sociala utskott.

Därefter remitterade JO AA:s klagomål till Kommunstyrelsen i Härryda kommun för utredning och yttrande. I remissen angavs att yttrandet kunde begränsas till att avse vad AA hade anfört om nämndens skyldighet att enligt 11 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453) underrätta honom om beslutet att inleda utredning och utformningen av beslutet den 12 februari 2007 om inskränkning av umgänget med stöd av 14 § LVU.

Mot bakgrund av att AA hade gjort gällande att kommunen hade åsidosatt sin delegationsordning anmodades kommunstyrelsen att även yttra sig i fråga om

- sociala utskottets ordförande var behörig att fatta beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU
- sociala utskottets ordförande var behörig att enligt 11 § LVU fatta beslut om placering av CC den 12 februari 2007 och omplacering den 23 februari 2007, och om
- rätten att fatta beslut om reglering av umgänget enligt 14 § LVU var delegerad till ordföranden i det sociala utskottet.

Kommunstyrelsen, sociala utskottet, anförde i ett remissvar följande.

Nämndens skyldighet att enligt 11 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453) underrätta honom om beslutet att inleda utredning.

Socialtjänsten i Härryda kommun beslutade den 14 december 2006 att inleda utredning angående CC. Utifrån den oro som föranledde att socialtjänsten inledde utredning samt beslutade om en polisanmälan hade vi tät kontakt med polisen. På deras inrådan skulle inte vi kontakta AA. Vi hade en dialog och kontakt med CC:s mor, BB, och informerat att socialtjänsten inlett en utredning enligt 11 kap. 2 § socialtjänstlagen.

Utformningen av beslutet den 12 februari 2007 om inskränkning av umgänget med stöd av 14 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Fram t.o.m. den 8 februari har CC bott hemma och inga inskränkningar kring umgänget har beslutats. Den 9 februari 2007 placeras CC frivilligt enligt

socialtjänstlagen. BB samtycker till en placering. Utifrån att polis och åklagare uttryckligen sagt att vi ej kan informera AA kring de händelser CC sagt i polisförhör och att åklagare anser att om vi informerar AA kan det försvåra deras utredning, så vi ger endast BB informationen. AA har vetskap om att CC befinner sig på en institution då han under helgen sökt henne per telefon via personalen på Lilla Torps akutavdelning. Vid tillfället den 12 februari anhölls AA av åklagare. Socialtjänsten beslutar att omhänderta CC enligt 6 § LVU den 12 februari 2007. Bedömningen som ledde fram till beslutet om inskränkning kring umgänget ses utifrån den kontakten vi haft med åklagare och polis samt att CC själv uppgett att hon inte önskade kontakt med AA.

Anmälan har gjort gällande att nämnden har åsidosatt sin ”delegationsordning”. Mot den bakgrunden ska kommunen även yttra sig om huruvida

– sociala utskottets ordförande var behörig att fatta beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU.

I kommunstyrelsens delegationsordning som är antagen den 26 november 2007 framgår följande:

Se bilaga 1.

– sociala utskottets ordförande var behörig att enligt 11 § LVU fatta beslut om placering den 12 februari 2007 och omplacering den 23 februari 2007

Se bilaga 2.

– samt rätten att fatta beslut om reglering av umgänget enligt 14 § LVU var delegerad till ordföranden i det sociala utskottet.

Se bilaga 3. Delegationsordningen är på lägst enhetschefsnivå inom IFO.

Hänvisningarna till bilaga 1–3 avsåg utdrag ur ”Kommunstyrelsens delegationsordning samt förvaltningschefens vidaredelegation”. När det gällde delegation av beslutanderätten framgick, såvitt nu är av intresse, följande.

<i>Ärende/beslut</i>	<i>Lagrum</i>	<i>Delegat</i>
Beslut om omedelbart omhändertagande, då utskottets beslut inte kan avvaktas	6 § 2 st LVU	Ordf i utskott
Beslut om hur vården skall ordnas och var den unge skall vistas under vårdtiden, då utskottets beslut inte kan avvaktas	11 § 3 st LVU	Ordf i utskott
Beslut om hur rätt till umgänge med den unge skall utövas, när överenskommelse ej kan nås med föräldern eller vårdnadshavaren i avvaktan på utskottets beslut	14 § 2 st LVU	Kommundirektör, som hade delegerat sin beslutanderätt vidare till ECH IFO; dvs. enhetschef inom individ- och familjeomsorgen.

AA fick del av och kom in med ett yttrande över kommunens remissvar. Han ifrågasatte därvid bl.a. vad kommunstyrelsen hade anfört om möjligheten att delegera rätten att fatta beslut om omedelbart omhändertagande till ordföranden i sociala utskottet.

Mot bakgrund av vad AA hade anfört inhämtade JO ett förnyat yttrande från kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen, sociala utskottet, anförde i sitt remissvar följande.

Härryda kommun har en politisk organisation som innebär att kommunstyrelsen är enda verksamhetsnämnd. Kommunstyrelsen är således den nämnd som fullgör kommunens uppgifter inom socialtjänsten enligt fullmäktiges beslut. Det som i socialtjänstlagen eller annan författning sägs om socialnämnd gäller således för kommunstyrelsen i Härryda kommun (2 kap. 4 § SoL).

Kommunstyrelsen har ett socialt utskott, till vilket man har delegerat vissa frågor. Utskottet uppfyller de krav på delegation som ställs för vissa särskilda frågor i 10 kap. 4 § SoL. Därutöver har man fattat beslut om särskilda förordnanden i de fall beslut inte kan avvaktas, s.k. kompletterande beslutanderätt, som bl.a. finns i 6 och 11 §§ LVU.

Kommunens förordnande har avsett ordföranden, vice ordföranden samt namngiven ledamot i kommunstyrelsens sociala utskott. Förordnandena har utformats just på detta sätt, dvs. när det gäller ordföranden och vice ordföranden har förordnandet givits till befattningarna. Se vidare bilaga 1 och 2 [*bilaga 1 utgör ett beslut av kommunstyrelsen den 7 januari 2003; § 5; beslutet återges nedan – bilaga 2 har här utelämnats; JO:s anmärkning*].

Rätten att fatta beslut om reglering av umgänge enligt 14 § LVU har av kommunstyrelsen delegerats till dess sociala utskott. Kommundirektören har delegerats rätten att fatta beslut om umgängesreglering i avvaktan på utskottets beslut. Kommundirektören har i sin tur vidaredelegerat denna rätt till enhetschef inom individ- och familjeomsorgen. Detta framgår av kommunstyrelsens delegationsordning (*se bilaga 3; har här utelämnats, JO:s anmärkning*). Med hänsyn till att sociala utskottets ordförande genom det tidigare nämnda förordnandet (bilaga 1) har givits en generell rätt att fatta beslut i brådskande individärenden där utskottets beslut inte kan avvaktas har även han ansetts ha behörighet att fatta det aktuella beslutet om umgängesreglering.

Under tiden för den pågående utredningen av JO har kommunen beslutat att kommunstyrelsens ordförande hanterar de beslut som behöver fattas enligt den s.k. kompletterande beslutanderätten.

I den mån det skulle konstateras att det förelegat brister i beslutsbehörigheten vill kommunen framhålla att det, efter noggrann genomgång av ärendet i dess helhet, saknas anledning att anta att detta skulle ha medfört konsekvenser för besluten i sak.

Kommunstyrelsens beslut den 7 januari 2003 hade följande lydelse.

Ställföreträdare för sociala utskottets ordförande i brådskande beslut i individärenden

I kommunallagen 6 kapitlet 36 § finns bestämmelser som gör det möjligt för en nämnd att uppdra åt ordföranden eller annan ledamot som nämnden utsett, att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens beslut inte kan avvaktas.

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att sociala utskottets ordförande med vice ordförande som ersättare kan besluta i brådskande inividärenden där utskottets beslut inte kan avvaktas.

Denna rätt att fatta beslut gäller för en person i taget, d v s vid ordförandens förhinder träder vice ordföranden in.

AA yttrade sig över det förnyade remissvaret.

I ett beslut den 26 mars 2009 anförde *JO André* följande.

Bedömning

I socialtjänstlagen (2001:453), SoL, finns bestämmelser om samhällets socialtjänst. Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område. Kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer. Vad som i socialtjänstlagen eller en annan författning sägs om socialnämnd gäller i förekommande fall den eller de nämnder som kommunfullmäktige har bestämt (2 kap. 4 § SoL).

I Härryda kommun är det kommunstyrelsen som fullgör kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Vad som sägs i bl.a. LVU om socialnämnd gäller därför i det nu förevarande ärendet Kommunstyrelsen i Härryda kommun.

I det följande kommer jag att i några sammanhang använda mig av uttrycket socialtjänsten som en sammanfattande benämning på kommunstyrelsen, sociala utskottet eller den del av kommunstyrelsens förvaltning som arbetar med frågor inom socialtjänstens område.

Socialtjänstens utredning och beslutet om omhändertagande m.m.

Socialnämnden ska verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden. Nämnden ska i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om hänsynen till den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet.

Socialtjänstens insatser för barn och ungdom bygger på frivillighet från de berörda enskildas sida. Under vissa förutsättningar kan det bli aktuellt med vård utan samtycke enligt bestämmelserna i LVU. Vård med stöd av LVU ska beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas (2 § LVU). Vård ska också beslutas bl.a. om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende (3 § första stycket LVU).

Beslut om vård med stöd av LVU fattas av länsrätten efter ansökan av socialnämnden. Socialnämnden får besluta att den som är under 20 år omedelbart ska omhändertas, om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av denna lag och rättens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras.

Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Vad som har kommit fram vid utredning och som har betydelse för ett ärendes avgörande ska tillvaratas på ett betryggande sätt. Vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd får nämnden, för bedömningen av behovet av insatser, konsultera sakkunniga samt i

övrigt ta de kontakter som behövs. Utredningen ska bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för skada eller olägenhet (11 kap. 1 och 2 §§ SoL).

AA har ifrågasatt socialtjänstens handläggning av ärendet angående CC på flera punkter. Enligt hans mening har de tjänstemän som handlagt ärendet bl.a. ”agerat oskickligt, manipulerande, fientligt och mycket menligt för vår familj”.

Med anledning av vad AA har anfört om att socialtjänstens utredning angående CC utfördes på ett bristfälligt sätt, har jag tagit del av bl.a. den utredning som låg till grund för kommunstyrelsens beslut att ansöka om att CC skulle beredas vård med stöd av LVU och de journalanteckningar som har förts under arbetet med utredningen.

Mot bakgrund av vad som framgår av de handlingar som jag har tagit del av kan jag konstatera att de uppgifter som CC hade lämnat var sådana att det förelåg skyldighet för socialtjänsten att inleda en utredning angående hennes förhållanden.

Det finns inte någon lagstadgad skyldighet för socialtjänsten att göra en polisanmälan vid misstanke om att ett barn har utsatts för brott i hemmet. Med utgångspunkt från socialtjänstens skyldighet att värna om barns säkerhet och trygghet får det dock i allmänhet anses åligga socialnämnden att snarast polisanmäla misstänkta övergrepp mot barn. En utredning av polis om ett misstänkt brott kan många gånger vara en förutsättning för att socialtjänsten ska kunna ta ställning till behovet av insatser för barnet. Det ligger också i den misstänktes intresse att en utredning om brottsmisstankar utförs på ett professionellt sätt, dvs. av de myndigheter som har till uppgift att utreda och beivra brott.

Den omständigheten att en polisutredning pågår fritar inte socialtjänsten från skyldigheten att på egen hand bilda sig en uppfattning om barnets behov av skydd. En annan sak är att socialtjänsten under sin utredning självfallet måste ta viss hänsyn till den pågående polisutredningen.

Det kan naturligtvis diskuteras hur socialtjänsten ska bedriva en utredning av förevarande slag och hur socialtjänsten i det enskilda fallet ska förhålla sig till en utredning som samtidigt bedrivs av polis/åklagare och de synpunkter som de brottsutredande myndigheterna framför om hur arbetet bör bedrivas. Vad som har kommit fram i ärendet ger mig dock inte anledning att hävda att socialtjänsten har åsidosatt sina åligganden eller bedrivit sin utredning på ett oskickligt sätt. Jag finner inte skäl att ytterligare kommentera själva utredningsarbetet.

När det gäller beslutet om omedelbart omhändertagande kan det i och för sig förhålla sig så att det senare visade sig att det inte fanns fog för att misstänka att AA hade gjort sig skyldig till något brott. Huruvida det fanns skäl att omhänderta CC måste dock bedömas utifrån de uppgifter som förelåg när beslutet fattades. Vad som har kommit fram i denna del föranleder inte något ytterligare uttalande från min sida.

AA har i sitt yttrande över nämndens första remissvar anfört bl.a. att BB genom hot om tvångsomhändertagande hade blivit tvingad att samtycka till placeringen av CC på Lilla Torp och att han för egen del inte tillfrågades om saken före placeringen. Av de handlingar som jag inhämtat från socialtjänsten framgår att CC kom till Lilla Torp fredagen den 9 februari 2007 och att hon var kvar där måndagen den 12 februari 2007 när beslutet om omhändertagande fattades. Omständigheterna i det nu förevarande fallet är speciella och jag har inte funnit skäl att närmare utreda vilka överväganden som socialtjänsten gjorde rörande förutsättningarna för placeringen av CC. Jag vill dock rent allmänt framhålla att för att socialtjänsten utan tillämpning av LVU ska kunna placera ett barn måste i princip båda vårdnadshavarna ha lämnat sitt samtycke.

JO:s granskning av socialtjänstens handläggning av ärendet angående CC har efter genomgången av de handlingar som lånades in från socialtjänsten inriktats på några frågor som AA har tagit upp i sin anmälan och som rör den strikt formella handläggningen av ärendet. Vad som har kommit fram föranleder följande uttalanden från min sida. I övrigt föranleder det som AA har anfört inte någon kommentar från min sida.

Borde AA ha underrättats om att en barnavårdsutredning påbörjades?

Nämnden inledde den 14 december 2006 en utredning med anledning av en anmälan från CC:s skola. Anmälan avsåg misstanke om att AA hade förgripit sig mot dottern. Nämnden gjorde den 18 december en polisanmälan om saken. Enligt polisens mening skulle det vara skadligt för brottsutredningen om AA informerades om brottsmisstankarna mot honom. Det dröjde till den 12 februari 2007, då AA anhölls, innan han genom polisen synes ha fått information om socialnämndens utredning.

När en utredning om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd inleds ska, enligt 11 kap. 2 § tredje stycket SoL, den som berörs av utredningen underrättas om detta. Om barnets vårdnadshavare inte bor tillsammans måste nämnden se till att båda vårdnadshavarna får underrättelse om att utredning inletts. Det anges inte närmare med vilken skyndsamhet en underrättelse till berörda ska ske. Några vägledande uttalanden i lagens förarbeten finns inte heller. Det får emellertid anses ligga i sakens natur att en underrättelse till barnets vårdnadshavare om en påbörjad barnavårdsutredning i normalfallet ska ske utan onödigt dröjsmål. Jag har (se bl.a. JO:s ämbetsberättelse 1999/2000 s. 243 och 2004/05 s. 202) uttalat att det i vissa speciella fall kan finnas situationer då nämnden kan avvakta något med att informera en vårdnadshavare om att en utredning påbörjats. Det får emellertid aldrig bli fråga om någon längre tid som vårdnadshavaren hålls ovetande om en pågående utredning och det måste finnas goda skäl till varför informationen inte ges i anslutning till att utredningen påbörjas. Ett skäl att avvakta kan t.ex. vara att en vårdnadshavare är svårt sjuk och inte bör oroas. Ett annat skäl kan vara att

det är vårdnadshavaren själv som är misstänkt för ett övergrepp och att en inledd polisutredning befinner sig i ett känsligt läge.

Nämnden underrättade BB om att en utredning hade inletts. Eftersom AA också var vårdnadshavare har nämnden enligt det nyss anförda varit skyldig att underrätta även honom om att en utredning hade inletts.

Om socialtjänsten i ett tidigt skede hade underrättat AA om den utredning som socialtjänsten hade inlett, hade detta eventuellt kunnat skada förundersökningen. Eftersom socialtjänsten inte kunde bestämma om och i så fall när polisen skulle förhöra AA, stod socialtjänsten därför inför en svår situation när det gällde att bedöma vid vilken tidpunkt som han skulle underrättas. Socialtjänsten har dock enligt det tidigare anförda inte kunnat dröja så länge som nu blev fallet med att låta AA få kännedom om att nämnden hade inlett en utredning angående CC:s förhållanden. Jag vill i detta sammanhang påpeka att även om socialtjänsten är skyldig att underrätta vårdnadshavaren om att en utredning inleds, innebär detta inte att vårdnadshavaren alltid har rätt att ta del av underlaget för nämndens beslut. Det finns ett visst utrymme för socialtjänsten, särskilt under utredningens inledningskede, att hemlighålla vissa uppgifter, som, om de skulle röjas, skulle kunna vara till skada för barnet. Jag kan här rent allmänt hänvisa till bl.a. Socialstyrelsens publikation Barn och unga i socialtjänsten, 2006, s. 44 f.

Jag kan i sammanhanget upplysa om att regeringen i december 2007 har tillsatt en utredning som ska göra en översyn av bestämmelserna till skydd och stöd för barn och unga i socialtjänstlagen och LVU. I direktiven till utredningen har anförts att det kan finnas anledning att överväga om det är möjligt att med bibehållen rättssäkerhet för både barn och vårdnadshavare ändra reglerna, så att en utredning i vissa specifika undantagsfall ska kunna inledas utan att vårdnadshavarna informeras (dir. 2007:168).

Det kan tilläggas att det, när socialtjänsten gör en polisanmälan angående misstanke om brott mot barn, inte finns någon skyldighet för socialtjänsten att underrätta vårdnadshavaren om anmälan. För innehållet i socialtjänstens anmälan torde för övrigt i många fall gälla s.k. förundersökningssekretess enligt 5 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100).

Umgängesregleringen

Efter ett beslut om vård eller omedelbart omhändertagande med stöd av LVU har socialnämnden ett ansvar för att den unges behov av umgänge med föräldrar eller vårdnadshavare så långt möjligt tillgodoses. Om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med vården enligt LVU, får socialnämnden enligt 14 § andra stycket LVU besluta bl.a. hur den unges umgänge med vårdnadshavare och med förälder som har umgängesrätt reglerad genom dom eller beslut av domstol eller genom avtal ska utövas. Nämnden kan med stöd av bestämmelsen reglera även vårdnadshavarens telefonkontakt med den unge (RÅ 1993 ref. 72).

I ett beslut den 12 februari 2007 förordnade DD att CC ”inte ska ha umgänge med sina föräldrar enligt 14 § LVU”.

Det finns inte anledning för mig att i detta fall anlägga några synpunkter på nämndens beslut i sak.

När det gäller utformningen av beslutet vill jag påpeka att beslutet var tänkt att inskränka vårdnadshavarnas möjlighet att träffa CC men också deras möjlighet att ha kontakt med CC per telefon. Även om nämnden förordnat om ett umgängesförbud bör det i beslutet framgå att det omfattar kontakt per telefon. I denna del kan jag hänvisa till bl.a. JO:s ämbetsberättelse 1995/96 s. 314 och Socialstyrelsens allmänna råd 1997:15 (S) om Tillämpningen av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga s. 69.

Beslutet om regleringen av umgänget har kunnat överklagas till domstol. Socialtjänsten skulle därför enligt 21 § andra stycket förvaltningslagen (1986:223) ha underrättat vårdnadshavarna om den möjligheten. Någon upplysning om möjligheten att klaga på beslutet finns inte intagen i själva beslutet om umgängesinskränkningen. Såvitt framgår av journalanteckningarna underrättades inte heller föräldrarna muntligen om möjligheten att klaga på beslutet. Jag har inte funnit skäl att klarlägga huruvida sådana information ändå har lämnats till vårdnadshavarna utan jag nöjer mig med att rent allmänt framhålla vikten av att en myndighet är uppmärksam på bestämmelsen.

AA har ifrågasatt om nämnden i för stor utsträckning begränsade andra närståendes kontakt med CC. När någon har beretts vård med stöd av LVU ska socialnämnden eller den åt vilken nämnden har uppdragit vården, i den utsträckning det behövs för att genomföra vården, bestämma om den unges personliga förhållanden (11 § fjärde stycket LVU). Vad som har kommit fram i denna del föranleder inte något uttalande från min sida.

Delegation av beslutanderätt m.m.

AA har i sin anmälan till JO gjort gällande att kommunstyrelsen åsidosatt sin ”delegationsordning” i olika sammanhang under handläggningen av ärendet rörande hans dotter. Efter genomgång av handlingarna i ärendet anmodades kommunstyrelsen därför att yttra sig om ordföranden i kommunstyrelsens sociala utskott har haft rätt att fatta beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU, om var CC skulle vara placerad och om reglering av föräldrarnas umgänge med CC.

Den rättsliga regleringen

I 10 kap. 1 § SoL stadgas att för en socialnämnd gäller vad som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (1991:900), KL. Enligt 6 kap. 33 § KL får en kommunal nämnd uppdra åt ett utskott, åt en ledamot eller ersättare eller åt en anställd hos kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. Beslutanderätten får dock inte delegeras när det gäller 1. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet, 2.

framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats, 3. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt, 4. ärenden som väckts genom medborgarförslag och som överlåtit till nämnden och 5. vissa ärenden som anges i särskilda föreskrifter (6 kap. 34 § KL).

Utöver vad som följer av 6 kap. 33 § KL får en nämnd uppdra åt ordföranden eller en annan ledamot som nämnden har utsett att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande, att nämndens avgörande inte kan avvaktas (6 kap. 36 § KL).

I 10 kap. 4 § SoL finns en bestämmelse som utgör en sådan särskild föreskrift som avses i 6 kap. 34 § KL femte punkten. I 10 kap. 4 § SoL föreskrivs begränsningar i socialnämndens rätt att delegera. Där stadgas att uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar i ärenden som är en uppgift för nämnden enligt bl.a. 6 och 11 §§ LVU endast får ges åt en särskild avdelning som består av ledamöter eller ersättare i nämnden, ett s.k. utskott.

Vid sidan av reglerna om delegation finns det bestämmelser om rätt att i närmare angivna situationer av brådskande karaktär fatta beslut i socialnämndens ställe, s.k. kompletterande beslutanderätt. En sådan bestämmelse är den i 6 § andra stycket LVU som ger socialnämndens ordförande eller en ledamot som nämnden har förordnat rätt att fatta beslut om omedelbart omhändertagande i vissa fall. En annan sådan bestämmelse är den i 11 § LVU om att nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat får fatta beslut om var den unge ska vistas under vårdtiden för det fall att nämndens beslut inte kan avvaktas.

Var DD behörig att besluta om omedelbart omhändertagande?

DD är ersättare i kommunstyrelsen och ordförande i kommunstyrelsens sociala utskott. Han beslutade den 12 februari 2007 att omedelbart omhänderta CC med stöd av 6 § LVU. Fråga har uppkommit om han var behörig att fatta beslutet om omhändertagande.

Kommunstyrelsens sociala utskott har beträffande DD:s rätt att fatta beslut om omhändertagande i sitt första yttrande hänvisat till kommunstyrelsens delegationsordning av vilken framgår att rätten att fatta beslut om omedelbart omhändertagande är delegerad till ordföranden i det sociala utskottet. Kommunstyrelsen åberopade därvid ett utdrag ur delegationsordningen av vilken framgår att "Ordf i utskott" är behörig att fatta beslut om omedelbart omhändertagande. I ett förnyat yttrande har nämnden senare anfört att kommunstyrelsen har fattat beslut om särskilda förordnanden, s.k. kompletterande beslutanderätt, för ordföranden, vice ordföranden och en namngiven ledamot i sociala utskottet.

Som framgått tidigare får socialnämnden enligt 6 § första stycket LVU besluta att den som är under 20 år omedelbart ska omhändertas om det är sannolikt att den

unge behöver beredas vård med stöd av LVU och rättens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till bl.a. risken för den unges hälsa och utveckling. Om socialnämndens beslut om omhändertagande inte kan avvaktas, får enligt 6 § andra stycket LVU nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat besluta om omhändertagande.

Med "nämndens" ordförande enligt 6 § andra stycket LVU avses den som är ordförande i den nämnd som svarar för socialtjänsten i kommunen, i det nu förevarande fallet kommunstyrelsen. DD var inte ordförande i kommunstyrelsen. Han har inte heller i egenskap av ordförande i det sociala utskottet varit behörig att fatta beslut om omedelbart omhändertagande eftersom utskottet inte är en kommunal nämnd.

Rätten att fatta beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU får delegeras endast åt en särskild avdelning som består av ledamöter eller ersättare i nämnden, ett s.k. utskott (se 10 kap. 4 § första stycket SoL). Det har således inte varit möjligt för kommunstyrelsen att delegera beslutanderätten till DD enligt de allmänna bestämmelserna om delegation i kommunallagen. Däremot har kommunstyrelsen med stöd av 6 § andra stycket LVU kunna förordna en ledamot i nämnden att fatta beslut om omhändertagande. Ett sådant förordnande skiljer sig från delegation på så sätt att nämnden måste ange vem förordnandet avser. Det krävs att ledamoten namnges och det är inte möjligt, som är fallet när det gäller delegation, att endast ange att den som innehar en viss befattning i nämnden är behörig att fatta ett beslut i saken. Styrelsens beslut om "delegering" som det kommer till uttryck i delegationsordningen kan därför inte anses överensstämma med regleringen i 6 § andra stycket LVU.

Om kommunstyrelsen hade beslutat att med stöd av 6 § andra stycket LVU ge ett förordnande för DD att fatta beslut om omedelbart omhändertagande, skulle han likväl inte ha haft behörighet att fatta ett sådant beslut eftersom ett förordnande kan ges endast en ledamot i nämnden, dvs. i förevarande fall en ledamot i kommunstyrelsen. Som tidigare framgått var DD inte ledamot i kommunstyrelsen. Ett förordnande om att fatta beslut om omedelbart omhändertagande kan inte ges till en ersättare i den kommunala nämnden. Härav följer att kommunstyrelsen inte skulle ha kunnat förordna DD eller någon annan ersättare i kommunstyrelsen att fatta beslut om omedelbart omhändertagande med stöd av 6 § LVU.

I sitt förnyade remissvar återopade kommunstyrelsen ett beslut den 7 januari 2003 som innebar att kommunstyrelsen med stöd av 6 kap. 36 § KL uppdrog till bl.a. sociala utskottets ordförande att fatta beslut i individärenden som är så brådskande att utskottets beslut inte kan avvaktas. Som framgår av bestämmelsen kan uppdrag med stöd av den bestämmelsen endast avse ordföranden eller en ledamot i "nämnden", dvs. i detta fall kommunstyrelsen. Som jag nyss nämnt var DD inte ordförande i kommunstyrelsen eller ledamot i kommunstyrelsen och han har inte kunnat grunda en behörighet att fatta beslut på bestämmelsen i 6 kap. 36 § KL.

Var DD behörig att besluta om placering av CC?

När någon har beretts vård med stöd av LVU bestämmer socialnämnden med stöd av 11 § första stycket LVU hur vården av den unge ska ordnas och var han eller hon ska vistas under vårddagen. Liksom när det gäller beslut om omedelbart omhändertagande får enligt 11 § tredje stycket LVU ordföranden eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat besluta var den unge ska vistas.

Vad jag har anfört ovan om DD:s behörighet att fatta beslut om omedelbart omhändertagande äger tillämpning även beträffande hans behörighet att fatta beslut om var CC skulle vistas efter beslutet om omhändertagande.

Var DD behörig att besluta om reglering av föräldrarnas umgänge med CC?

Ett beslut om reglering av umgänget med stöd av 14 § LVU fattas av socialnämnden, dvs. kommunstyrelsen. Delegationsbestämmelsen i 10 kap. 4 § SoL gäller inte i fråga om nämndens beslut om umgägesreglering enligt 14 § andra stycket LVU. Här gäller i stället delegationsbestämmelsen i 6 kap. 33 § KL. Rätten att fatta beslut om reglering av umgänget kan således delegeras till ett utskott, åt en ledamot eller ersättare eller en anställd hos kommunen. Av nämndens förnyade remissvar framgår att kommunstyrelsen har gett ordföranden i det sociala utskottet rätt att fatta beslut i ärenden som är så brådskande att utskottets beslut i saken inte kan avvaktas. Mot den bakgrunden har DD kunnat förordna om en inskränkning av föräldrarnas umgänge med CC.

Sammanfattningsvis kan konstateras att DD inte har varit behörig att fatta beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU och om var CC skulle vistas efter beslutet om omhändertagande. Det torde i och för sig vara så som kommunstyrelsen har anfört att felet i detta fall inte hade någon betydelse för beslutet i sak. Det är emellertid av största vikt att det inte finns formella brister i den kommunala beslutsordningen. Ansvar för detta vilar på kommunstyrelsen. Till undvikande av missförstånd vill jag understryka att jag inte lastar DD för de fel som har begåtts när det gäller hans bristande beslutsbehörighet.

Mot bakgrund av vad som har kommit fram i ärendet finns det anledning för kommunstyrelsen att se över delegationsordningen vad gäller behörigheten att fatta beslut om bl.a. omedelbart omhändertagande enligt LVU.

Med den kritik mot kommunstyrelsen som innefattas i det ovan anförda avslutas ärendena.